

Anonymizované znenie

Preklad

C-595/20 – 1

Vec C-595/20

Návrh na začatie prejudiciálneho konania

Dátum podania:

13. november 2020

Vnútroštátny súd:

Oberster Gerichtshof

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

28. september 2020

Žalobca:

UE

Žalovaní:

ShareWood Switzerland AG

VF

RAKÚSKA REPUBLIKA

[omissis]

OBERSTER GERICHTSHOF (Najvyšší súd, Rakúsko)

Oberster Gerichtshof (Najvyšší súd) ako súd, ktorý rozhoduje o opravných prostriedkoch „Revision“ v pracovných a sociálnych veciach [omissis], vo veci žalobcu UE, [omissis], [omissis] proti žalovaným 1. ShareWood Switzerland AG, [omissis] Zürich, [omissis] a 2. VF, [omissis], [omissis] o zaplatenie 202 045,38 eura s príslušenstvom na základe opravného prostriedku „Revision“, ktorý podal žalobca proti rozsudku, ktorý vydal 25. februára 2020 Oberlandesgericht Wien (Vyšší krajský súd Viedeň, Rakúsko) ako odvolací súd [omissis] a ktorým bol potvrdený rozsudok Handelsgericht Wien (Obchodný súd Viedeň, Rakúsko) z 9. septembra 2019 [omissis], vydal toto

u z n e s e n i e

I. Súdnemu dvoru Európskej únie sa podľa článku 267 ZFEÚ predkladá návrh na začatie prejudiciálneho konania o tejto otázke:

Má sa článok 6 ods. 4 písm. c) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 zo 17. júna 2008 o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky vykladať v tom zmysle, že kúpna zmluva týkajúca sa tíkov a bálz medzi podnikateľom a spotrebiteľom, ktorou sa má nadobudnúť vlastníctvo k týmto stromom s cieľom vyrábať ich po obhospodarovaní a zo ziskom ich predať a ktorá na tento účel obsahuje nájomnú zmluvu, ako aj servisnú zmluvu, považovať za „zmluvu, ktorej predmetom je vecné právo k nehnuteľnosti alebo nájom nehnuteľnosti“ v zmysle tohto ustanovenia?

II. [omissis].

O d ô v o d n e n i e:

I. Skutkový stav:

Žalovaná v prvom rade je akciová spoločnosť založená podľa švajčiarskeho práva. Žalovaný v druhom rade je členom jej správnej rady a jej konateľom. Žalovaná v prvom rade ponúka investície do juhoamerických plantáží určených na pestovanie tvrdého a ušľachtitého dreva.

Žalobca, spotrebiteľ s bydliskom vo Viedni, uzavrel v období od januára 2012 do júna 2014 so žalovanou v prvom rade rámcovú zmluvu a celkovo štyri kúpne zmluvy týkajúce sa kúpy tíkov a bálz v Brazílii. Predmetom týchto štyroch kúpnych zmlúv bolo 705 tíkov za 67 328,85 eura (275551-V1), 2 690 tíkov za 101 716,53 eura (275551-V2), 2 600 tíkov za 111 583,34 eura (275551-V3) a 1 860 bálz za 32 340 eur (275551-V4). Rámcová zmluva navyše obsahovala

nájomnú zmluvu a servisnú zmluvu. Nájomná zmluva poskytovala právo nechať rásť tieto stromy, pričom nájomné bolo zahrnuté v kúpnej cene. Servisnou zmluvou žalobca poveril žalovanú v prvom rade tým, aby obhospodarovala tieto stromy, spravovala ich, vykonávala ich výrub, predávala ich a previedla na neho čistý výnos z predaja dreva. Rozdiel oproti hrubému výnosu tvoril odmenu žalovanej v prvom rade za tieto služby, ktorá bola vymedzená ako percentuálna sadzba výnosu.

Žalovaná v prvom rade propagovala túto investíciu istými výnosmi z predaja dreva a vlastníctvom stromov, výnosom vo výške trojnásobku kúpnej ceny a ročnou výnosnosťou do 12 % pri pomerne malom riziku.

Rámcová zmluva, ktorú žalovaná v prvom rade a žalobca podpísali v roku 2012, obsahovala okrem iného nasledujúce ustanovenia [omissis]:

„3.1. SWS [žalovaná v prvom rade] predáva stromy na plantážach spoločnosti SWS a SWB vo vlastnom mene a na vlastný účet KUPUJÚCEMU. SWS sa zaväzuje previesť vlastníctvo k stromom na KUPUJÚCEHO pri zaplatení kúpnej ceny.

3.2. KUPUJÚCI kupuje už vysadené a jednotlivito určené stromy. Stromy sú do až do výrubu a predaja jednotlivito určené prostredníctvom inventára stromov číslom stromu, nákresovým číslom, číslom parcely a číslom plantáže.

...

4.2. Ako potvrdenie uskutočnenej kúpy sa KUPUJÚCEMU po prijatí platby doručí certifikát stromu s individualizačnými znakmi kúpených stromov.

...

7. Nájom pozemkov

7.1. Spolu s kúpou stromov si KUPUJÚCI zároveň prenajíma príslušnú pôdu (pozri individuálnu zmluvu), pokiaľ na nej stoja stromy kúpené od spoločnosti SWS, najdlhšie však na dobu, ktorá je stanovená v individuálnej zmluve. Nájom zahŕňa jedine právo nechať rásť kúpené stromy.

7.2. Nájomné je zahrnuté v kúpnej cene.

...

7.3. Nájom možno previesť len ďalším predajom stromov. Podnájom je vylúčený.

8. Ďalší predaj stromov KUPUJÚCIM

8.1. KUPUJÚCI môže svoje stromy kedykoľvek predať tretej osobe so servisnou zmluvou alebo bez nej a previesť na ňu vlastníctvo. KUPUJÚCI sa zaväzuje previesť príslušný nájom pozemkov na túto tretiu osobu a uložiť jej túto povinnosť.

...

9. *Zachovanie hodnoty kúpených stromov*

9.1. *Na zvýšenie a zachovanie hodnoty SWS odporúča pravidelne sa starať o stromy. SWS ponúka túto službu prostredníctvom servisnej zmluvy.*

...

11. *So servisnou zmluvou*

11.1. *Uzavretím servisnej zmluvy so spoločnosťou SWS ju KUPUJÚCI poveruje tým, aby obhospodarovala kúpené stromy podľa manažmentu plantáží a s prihliadnutím na medzinárodné normy týkajúce sa trvalo udržateľného plantážneho hospodárstva, starala sa o ne, vykonávala ich výrub, predávala ich a vyplácala čistý výnos z predaja dreva KUPUJÚCEMU na jeho uvedený účet. SWS navyše preberá všetky povinnosti vyplývajúce z nájmu pozemkov.*

...

11.9. *Na základe poverenia KUPUJÚCEHO SWS s prihliadnutím na manažment plantáží rozhoduje, ktoré stromy sa v ktorom roku vyrúbu. Pred výrubom SWS zodpovedajúcim spôsobom informuje KUPUJÚCEHO. Navrhnutý výrub sa považuje za schválený, ak KUPUJÚCI do desiatich dní od doručenia tejto informácie poštou alebo e-mailom neodmietne navrhnutý výrub.*

...

15.1. *SWS poistí v prospech KUPUJÚCEHO a vo svoj prospech v prvých štyroch rokoch po výsadbe pozemky a tisky (ale nie iné stromy) proti požiaru, úderu blesku, silnému vetru a zrážkam, ako aj poškodeniu mrazom. KUPUJÚCI berie na vedomie, že výpadok menej než 10 % tískov nie je krytý týmto poistením.*

...

24.1. *Rámcová zmluva a každá individuálna zmluva sa riadia švajčiarskymi hmotnoprávnymi predpismi s vylúčením i) medzinárodných dohovorov vrátane Dohovoru OSN o zmluvách o medzinárodnej kúpe tovaru z 11. apríla 1980 (CISC) a ii) kolíznych noriem. ...“*

Žalobca a žalovaná v prvom rade so vzájomným súhlasom zrušili zmluvu V3 a navzájom si vrátili plnenia poskytnuté na základe nej.

II. Návrhy a tvrdenia účastníkov konania:

Žalobca žiada od žalovaných spoločne a nerozdielne zaplatenie (naposledy) 201 385,38 eura s príslušenstvom súbežne s predložením všetkých certifikátov stromov a prípadným prevodom všetkých práv a povinností, ktoré z nich

vyplývajú. Tvrdí, že podľa ustanovení rakúskeho práva, napríklad podľa § 3 Konsumentenschutzgesetz (zákon o ochrane spotrebiteľov – KSchG) v znení Verbraucherrechte-Richtlinie-Umsetzungsgesetz (zákon, ktorým sa preberá smernica o právach spotrebiteľov, BGBl. I 2014, s. 33), má nárok na zrušenie (aj) zmlúv VI, V2 a V4 a na náhradu škody. Domnieva sa, že žalovaná v prvom rade si nesplnila svoj záväzok vyplývajúci z kúpnej zmluvy zabezpečiť žalobcovi vlastníctvo k stromom.

Žalovaní nesúhlasili so žalobným návrhom a navrhli zamietnuť žalobu.

III. Doterajší priebeh konania:

Prvostupňový súd žalobný návrh zamietol. Pritom vychádzal z toho, že zmluvy sa majú považovať za spotrebiteľské zmluvy v zmysle článku 6 nariadenia Rím I. Uviedol, že voľba rozhodného práva je podľa článku 6 ods. 2 nariadenia Rím I prípustná, ale nemožno sa pri nej odchýliť od kogentných ustanovení právneho poriadku, ktorý by sa uplatnil v prípade absencie voľby rozhodného práva (v tomto prípade rakúskeho právneho poriadku), ktorý slúži na ochranu spotrebiteľa. Podľa článku 6 ods. 4 písm. c) nariadenia Rím I sa však odsek 2 neuplatní v prípade zmluvy, ktorej predmetom je vecné právo k nehnuteľnosti alebo nájom nehnuteľnosti. Otázku, čo je nehnuteľnosť, treba vykladať v súlade s právom Spoločenstva. Podľa dostupných informácií ešte neexistuje judikatúra Súdneho dvora Európskej únie týkajúca sa predmetnej situácie. Podľa bodu 45 vysvetliviek k pravidlám EÚ v oblasti DPH týkajúcim sa miesta poskytovania služieb súvisiacich s nehnuteľným majetkom, ktoré nadobudnú účinnosť v roku 2017, je tovar, ktorý nemožno ľahko premiestniť alebo presunúť, nehnuteľný. Keďže v prejednávanom prípade nejde o stromy v škôlke alebo podobné stromy, ktoré sa uschovávajú v baloch a musia byť kedykoľvek pripravené na prepravu, ale o stromy, ktoré musia rásť niekoľko rokov, aby bolo možné vykonať ich výrub so ziskom, pokiaľ ide o túto otázku, treba predpokladať, že ide o kúpne zmluvy týkajúce sa nehnuteľností. Na zmluvu o nájme pozemkov sa tiež vzťahuje výnimka stanovená v článku 6 ods. 4 písm. c) nariadenia Rím I. Preto sa uplatní švajčiarske právo.

Odvolač súd nevyhovел odvolaniu žalobcu. Osobitne potvrdil názor prvostupňového súdu, že v zmluvnom vzťahu medzi žalobcom a žalovanou v prvom rade sa má na základe vykonanej voľby rozhodného práva uplatniť švajčiarske právo.

Oberster Gerichtshof (Najvyšší súd) má teraz rozhodnúť o opravnom prostriedku „Revision“ proti tomuto rozsudku, ktorý podal žalobca. Žalobca opiera svoje nároky aj v konaní o opravnom prostriedku „Revision“ o rakúske predpisy na ochranu spotrebiteľa. Ak predpoklad nižších súdov, že rámcová zmluva a individuálne zmluvy majú spadať pod výnimku stanovenú v článku 6 ods. 4 písm. c) nariadenia Rím I, nie je správny, treba bližšie preskúmať aspoň časť uvádzaných základov nárokov.

IV. Právny základ:

Právny základ týkajúci sa práva Únie:

Relevantné ustanovenia nariadenia Rím I znejú:

„Článok 3

Voľba rozhodného práva

1. Zmluva sa spravuje právnym poriadkom, ktorý si zvolia zmluvné strany. Voľba musí byť urobená výslovne alebo jasne preukázaná ustanoveniami zmluvy alebo okolnosťami prípadu. Zmluvné strany si môžu zvoliť právny poriadok, ktorým sa bude spravovať celá zmluva alebo len jej časť.

...

Článok 6

Spotrebiteľské zmluvy

1. Bez toho, aby boli dotknuté články 5 a 7, zmluva uzavretá fyzickou osobou na účel, ktorý sa môže považovať za patriaci do oblasti mimo jej predmetu činnosti alebo výkonu povolania (ďalej len „spotrebiteľ“), s inou osobou, ktorá koná v rámci svojho predmetu činnosti alebo výkonu povolania (ďalej len „podnikateľ“), sa spravuje právnym poriadkom krajiny obvyklého pobytu spotrebiteľa za predpokladu, že podnikateľ:

a) vykonáva svoju obchodnú alebo podnikateľskú činnosť v krajine obvyklého pobytu spotrebiteľa alebo

b) akýmkoľvek spôsobom smeruje takú činnosť na túto krajinu alebo niekoľko krajín vrátane tejto krajiny

a zmluva patrí do rozsahu tejto činnosti.

2. Bez ohľadu na odsek 1 si strany môžu v súlade s článkom 3 zvoliť rozhodné právo pre zmluvu, ktorá spĺňa požiadavky odseku 1. Takáto voľba rozhodného práva však nesmie zbaviť spotrebiteľa ochrany, ktorú mu poskytujú také ustanovenia, od ktorých sa nemožno odchýliť dohodou podľa práva, ktoré by v prípade absencie voľby bolo na základe odseku 1 rozhodným.

...

4. Odseky 1 a 2 sa neuplatňujú na:

...

c) zmluvu, ktorej predmetom je vecné právo k nehnuteľnosti alebo nájom nehnuteľnosti, okrem zmluvy, ktorej predmetom je právo na časovo vymedzené užívanie nehnuteľnosti v zmysle smernice 94/47/ES;

...“

V. Prejudiciálna otázka:

1. Žalobca vo svojom opravnom prostriedku „Revision“ spochybňuje názor súdov nižšieho stupňa týkajúci sa rozhodného práva tvrdením, že tu ide o „zmiešanú zmluvu v oblasti investícií do surovín súvisiacich s nehnuteľnosťami“, ktorá nespadá pod výnimku stanovenú v článku 6 ods. 4 písm. c) nariadenia Rím I.

2.1 Je nesporné, že zmluvný vzťah medzi žalobcom a žalovanou v prvom rade patrí do pôsobnosti článku 6 ods. 1 písm. b) nariadenia Rím I. To by znamenalo, že na rámcovú zmluvu a individuálne zmluvy sa uplatnia rakúske hmotnoprávne predpisy (ako predpisy krajiny obvyklého pobytu žalobcu). Zmluvné strany sa síce dohodli, že sa uplatní švajčiarske právo. Podľa článku 6 ods. 2 nariadenia Rím I však voľba rozhodného práva nesmie zbaviť spotrebiteľa ochrany, ktorú mu poskytujú také ustanovenia, od ktorých sa nemožno odchyliť dohodou podľa práva, ktoré by v prípade absencie voľby bolo na základe odseku 1 rozhodným.

2.2 K ustanoveniam, od ktorých „sa nemožno odchyliť dohodou“, patria všetky kogentné ustanovenia týkajúce sa zmluvného práva, v ktorých je buď výslovne upravená ochrana spotrebiteľa, alebo v ktorých je vyjadrená ochrana slabších zmluvných strán (napr. pravidlá o rozpore zmlúv s dobrými mravmi). K týmto ustanoveniam patria základy nárokov, ktoré žalobca uvádza v tomto prípade.

3.1 Žalobca sa však môže odvolávať na tieto ustanovenia len v prípade, ak sa na zmluvu podľa článku 6 ods. 4 písm. c) nariadenia Rím I uplatní ochrana spotrebiteľa založená na kolíznych normách.

V článku 6 ods. 4 písm. c) nariadenia Rím I je uvedená [tak ako v článku 4 ods. 1 písm. c) a v článku 11 ods. 5 nariadenia Rím I] „zmluv[a], ktorej predmetom je vecné právo k nehnuteľnosti alebo nájom nehnuteľností“.

Podľa Oberster Gerichtshof (Najvyšší súd) preto vzniká otázka, aký je význam týchto pojmov, ktoré sa majú vykladať autonómne (pokiaľ ide o článok 16 ods. 1 [Dohovoru o právomoci a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach z 27. septembra 1968, ďalej len „Bruselský dohovor“], pozri rozsudok vo veci C-115/88, ECLI:EU:C:1990:3, bod 8).

3.2.1 Podľa judikatúry Súdneho dvora Európskej únie sa majú tieto pojmy (podľa odôvodnenia 7 nariadenia Rím I) vykladať v súlade s článkom 22 bodom 1 nariadenia Brusel I, resp. článkom 24 bodom 1 nariadenia Brusel Ia. Možno použiť aj stanoviská týkajúce sa článku 4 ods. 3 [Dohovoru o rozhodnom práve

pre zmluvné záväzky z 19. júna 1980, ďalej len „Rímsky dohovor“] (návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka vo veci C-25/18, ECLI:EU:C:2019:86, body 34 a 36) [*omissis*].

V článku 4 ods. 3 Rímskeho dohovoru – ktorý je v porovnaní s nariadením Rím I formulovaný reštriktívnejšie – sa hovorí o zmluve, ktorej predmetom je „právo k nehnuteľnosti alebo právo na užívanie nehnuteľnosti“. Zmena vo formulácii sa vysvetľuje zosúladením so znením článku 22 bodu 1 nariadenia Brusel I (článku 24 bodu 1 nariadenia Brusel Ia) [*omissis*].

3.2.2 Podľa stanovísk v literatúre [*omissis*] sa majú pod nehnuteľnosťami rozumieť výlučne pozemky, ako aj ich časti (napríklad nehnuteľnosť určená na bývanie), avšak nie hnutelné veci (vo fyzickom zmysle), ktoré sa podľa konkrétneho právneho poriadku krajiny, na území ktorej sa vec nachádza, posudzujú ako nehnuteľnosti (napríklad lietadlá alebo lode) alebo považujú za nehnuteľný majetok (podstatné časti, prípadne aj príslušenstvo pozemku).

Preto sa konštatuje, že aj veci, ktoré sú pevne spojené s pozemkom, môžu byť hnutelnými vecami v zmysle článku 4 ods. 1 písm. a) [článku 6 ods. 4 písm. c)] nariadenia Rím I. Pod hnutelnými vecami sa konkrétne majú rozumieť všetky hmotné, teda priestorovo ohraničené predmety, ako aj živé organizmy, napríklad rastliny [*omissis*].

3.3.1 Z týchto úvah vyplýva, že stromy predané v predmetnom prípade sa majú v zmysle nariadenia Rím I považovať za hnutelné veci, a to tým skôr, ak je zmluva v prvom rade zameraná na dosiahnutie výnosu z predaja dreva, teda na výrub stromov.

3.3.2 Odkaz na vysvetlivky k pravidlám EÚ v oblasti DPH týkajúcim sa miesta poskytovania služieb súvisiacich s nehnuteľným majetkom, ktoré nadobudnú účinnosť v roku 2017 [vykonávacie nariadenie (EÚ) č. 1042/2013], nie je presvedčivý. Zákonná definícia pojmu „nehnuteľný majetok“ uvedená v článku 13b platí „na účely uplatňovania smernice 2006/112/ES“. Podľa odôvodnenia 18 sa má len zabezpečiť, že členské štáty budú na daňové účely jednotne zaobchádzať s poskytovaním služieb spojených s nehnuteľným majetkom.

3.3.3 Hlavný dôvod výlučnej právomoci súdov krajiny, na území ktorej sa nachádza nehnuteľnosť, spočíva v tom, že súd, v obvode ktorého sa nachádza nehnuteľnosť, má z dôvodu priestorovej blízkosti najlepšie predpoklady na to, aby si obstaral dostatočné informácie o skutkových okolnostiach a uplatnil predpisy a zvyklosti, ktoré v tejto súvislosti platia, pričom týmito predpismi a zvyklosťami sú vo všeobecnosti predpisy a zvyklosti krajiny, na území ktorej sa nachádza nehnuteľnosť (rozsudok vo veci C-115/88, ECLI:EU:C:1990:3, bod 10). V tomto zmysle sa aj výnimka z ochrany spotrebiteľa založenej na kolíznych normách stanovená v článku 6 ods. 4 písm. c) nariadenia Rím I v literatúre odôvodňuje tým, že zmluvy týkajúce sa vecných práv k nehnuteľnostiam, ako aj nájmu nehnuteľností spravidla majú veľmi úzku väzbu s miestom, kde sa nachádza

nehnutelnosť. Úvahy o ochrane spotrebiteľa majú v porovnaní s touto skutočnosťou ustúpiť [*omissis*]. Je však otázne, či predmetný model investovania do stromov odôvodňuje upustenie od ochrany spotrebiteľa založenej na kolíznych normách.

3.3.4 Súdny dvor Európskej únie navyše už spresnil, že žaloba o zrušenie kúpnej zmluvy týkajúcej sa nehnuteľnosti a o náhradu škody z dôvodu tohto zrušenia nespadá pod článok 16 bod 1 Bruselského dohovoru, ktorý stanovuje výlučnú právomoc v prípade vecných práv, lebo táto žaloba môže ovplyvniť vlastníctvo tejto nehnuteľnosti, avšak spočíva na osobnom nároku (uznesenie vo veci C-518/99, ECLI:EU:C:2001:209, bod 18).

Predmetný prípad nemožno zaradiť pod článok 6 ods. 4 písm. c) nariadenia Rím I ani vtedy, keď sa primerane uplatní táto judikatúra.

3.4 Podľa názoru Oberster Gerichtshof (Najvyšší súd) druhá podmienka na uplatnenie výnimky stanovená v článku 6 ods. 4 písm. c) nariadenia Rím I nie je splnená už preto, lebo hlavným predmetom zmluvy nie je využívanie nehnuteľnosti (pozri rozsudok vo veci 73/77, ECLI:EU:C:1977:208, bod 16). Nájom pozemkov nemá samostatný účel – ktorý by nesúvisel s kúpou stromov –, ale slúži len na ďalšiu realizáciu a podporu kúpnych a servisných zmlúv.

4. Je však ešte potrebné vziať do úvahy, že článok 24 bod 1 nariadenia Brusel Ia (tak ako ustanovenia, ktoré mu predchádzali) ako ustanovenie, ktoré zakladá výlučnú právomoc, zohľadňuje osobitné procesné záujmy, ktoré v každom prípade nemusí byť možné preniesť na kolízne normy [*omissis*]. Pri výklade článku 6 ods. 4 písm. c) nariadenia Rím I by sa preto na rozdiel od článku 24 bod 1 nariadenia Brusel Ia mohli zohľadniť iné, doteraz nezohľadnené úvahy, ktoré prípadne prihliadajú aj na to, že v dôsledku voľby rozhodného práva – tak ako v tomto prípade – sa neuplatní práve právny poriadok krajiny, na území ktorej sa nachádza nehnuteľnosť (Brazília), hoci výnimka z ochrany spotrebiteľa založenej na kolíznych normách je zjavne založená na úzkej súvislosti zmluvy s miestom, kde sa nachádza nehnuteľnosť.

IV. Procesnoprávne aspekty:

Oberster Gerichtshof (Najvyšší súd) je ako súd posledného stupňa povinný podať návrh na začatie prejudiciálneho konania, ak správne uplatňovanie práva Únie nie je také zrejme, že neexistuje priestor na dôvodné pochybnosti. V tomto prípade existujú také pochybnosti.

Konanie o opravnom prostriedku žalobcu treba prerušiť až do vydania rozhodnutia Súdneho dvora Európskej únie.

Oberster Gerichtshof (Najvyšší súd)

Vo Viedni 28. septembra 2020
[*omissis*]